

Furs de 1349

VERSIÓ DE TREBALL A DIA 25-6-2016
i per tant **susceptible de modificacions**, de la transcripció
dels Furs promulgats a les Corts de dit any

Aquest document forma part del projecte general:

FURS DE VALÈNCIA (1238-1645)
Transcripció, traducció i estudi de tots els furs promulgats
per les Corts Valencianes al llarg de l'època foral

GENERALITAT VALENCIANA
CONSELLERIA DE TRANSPARÈNCIA, RESPONSABILITAT SOCIAL,
PARTICIPACIÓ I COOPERACIÓ
(Direcció General de Responsabilitat Social i Foment de l'Autogovern)

UNIVERSITAT JAUME I
FACULTAT DE CIÈNCIES JURÍDIQUES I ECONÒMIQUES
(Àrea d'Història del Dret)

VALÈNCIA - CASTELLÓ

2016

1349, gener 16 / abril 4. València
Pedro II promulga furs nous en les corts generals celebrades amb motiu de les guerres de la Unió

Quadern original autoritzat per Mateu Adrià, notari i secretari reial

1

Rúbrica de cassació e anul·lació de la Unió de València

[1853]

[1] Con per ocasió de dos privilegis los quals fóren atorgats, l'un és as saber per lo senyor en P. rey d'Aragó besavi nostre de bona memòria, lo qual fon dat en la orta de Tudela quarto kalendas octobris anno Domini millesimo CC^o octuagisimo quarto, e comença après la salutació: <<Cum intellexerimus vos velle facere fraternitate et cetera>>, e l'altre per lo senyor n'Amfòs d'alta recordatió rey d'Aragó son fill, lo qual fon dat en Burriana decimo kalendas octobris anno Domini millesimo CC^o octuagesimo sexto, lo qual comença après la salutació: <<Concedimus vobis probis hominibus et universitatis et cetera>>; encara per rahó d'alcuns privilegis e cartes de les corts dels dits nostres predecesors e nostra eman[a]ts, sia estada feta unió en la ciutat de València e en alguns lochs del regne de València, per la qual se són seguits a la dita ciutat e a tot lo dit regne de València molts perills, escàndels e dampnatges per tolre aquells e tota ocasió que d'açí a avant seguir no's pusquen, ffem fur novell que ls dits dos privilegis e encara tots altres privilegis e concessions fets e fetes per los dits nostres predecesors e per nós, ans que la dita unió se començàs, o après que fo començada, per los quals paregués o fos vist que fos donada licència als habitants de la dita ciutat o regne d'aquella, de fer unió en alguna forma o manera sien tots restituïts en presència nostra e de la present cort en lur prima figura.

Declarants aquells ésser revocats, casses e nulles, e que d'açí a avant valor o força no puguen haver, ans sien tallats e cremats en la present cort, e que totes unions, col·ligacions, empeniments, promissions, e qualsque altres maneres de convencions fetes e fermades ab sacraments o homenatges, o en qual se vol altra forma per quals se vol universitats o perssones, e de la qual se vol estament o conditió sien, qui fossen de la unió e fetes per ocasió de la dita unió, sien nulles, casses e írrites, axí com aquelles que són contra fur e rahó e senyoria real e bon estament del regne de València. E les quals per neguna rahó o per algun dret fer no's pogren ni degren.

E que tots llibres o scriptures en què és escrita la forma de la dita unió e capítols d'aquella, e totes altres scriptures fetes per ocasió de la dita unió, sien restituïts a nós en la cort present, declarants e jutians en la present meseixa cort que alguna cosa que en aquells llibres sia escrita o contenguda no haver força ni vogor alcuna, ni valer de fur ni de rahó, ans aquells llibres e scriptures sien tallats e cremats en presència nostra e de tota la cort present. E que tots los llibres dels comptes de la dita unió e totes altres scriptures tocants e faents per los comptes de la dita unió e actes d'aquella, sien restituïts e mostrats al mestre racional de la nostra cort.

E que lo segell de la dita unió, com no fos col·legi aprovat, en presència de la dita cort sia a nós restituït e aquí trencat e fus.

E con no fos legut als de la dita unió haver campana ne campanar, e nós per açò ja haiam feta trencar la campana per aquells feta, per ço per lo present novell fur declararam e jutiam la dita campana no deure ésser feta e ésser juratament trencada, e·l campanar d'aquella deure ésser enderrocat tro en igual de la altra obra de·l alberch on lo dit campanar era posat.

E encara haüda plenera deliberació e acort ab tots los braços de la dita cort e ab singulars d'aquella, de voluntat de tots e a homil supplicatió lur en la present cort, declaram e encara jutiam per lo present fur novell, que la col·ligatió que fo feta per los de la dita ciutat de València e per los altres qui eren de la unió de València, ab aquells qui ladonchs eren de la unió de Çaragoça e d'Aragó, no·s poch ni·s dech fer per fur ni per rahó ni per alcun altre dret, ans aquella ésser nul·la, cassa, írrita e vana, e no obtenir alcuna fermetat o valor semblantment declaram e pronunciam; e que les cartes e totes altres scriptures sobre la dita col·ligatió fetes, sien a nós restituïdes en la present cort e aquí sien tallades e cremades.

E com nós, per opressió e per força evident e no sens gran angoixa de cor atorgàssem a la dita ciutat de València, e als de la unió de València, axí en la vila de Murvedre com en la dita ciutat e en altres lochs, molts, privilegis, confirmacions, e moltes altres concessions per les quals atorgàvem, aprovàvem, e confirmàvem les dites unió e col·ligació, o algunes coses proçeens o devallants d'aquella; per ço declaram e iutiam per lo present fur novell los dits atorgaments, privilegis, confirmacions, aprovacions e altres qual sevol concessions e comissions ésser nul·les, casses, írrites e vanes, e no obtenir alcuna fermetat.

Declarants que totes cartes e lretres reals, e qualque altres scriptures públiques o privades, sobre los dits atorgaments, aprovacions e confirmacions de les dites unió e col·ligació fetes, sien restituïdes a nós en la present cort, e tallades e cremades; en special una carta pública continent tres pergamins, feta e fermada per nós en poder del ffeel en Bertran de Pinós, scriva nostre, en la dita vila de Murvedre, octavo kalendas aprilis anno Domini millesimo CCC quadragesimo octavo, la qual carta comença en la segona línea del primer pergami dels dits tres pargamins: <<Bernat de Sentcliment, e en après>>.

E no res meyns, a maior corroboratió e fermetat dels dits furs novells, declarans per lo dit present fur novell totes les coses e sengles dessus tocant les dites unió e col·ligació, per qual se vol manera o expressió de paraules ésser nul·les, e no haver alcuna força o vigor; ordenam e establím per lo present fur novell, en per tots temps, que unió o unions, col·ligatió o col·ligacions, empreniment o empreniments, o altres coses semblants a unió o unions, col·ligatió o col·ligacions, per qualque nom poguessen ésser nomenades, axí passades com de novell suscitades o suscitadores, no puguen ésser fetes, atemptades, ne suscitades per obra e la Ciutat e regne de València per los vassalls e hòmens nostres, ni dels altres senyors dels lochs del dit regne contra nós ne lurs senyors.

E qui contra les dites coses atemptarà de fer, sia e romanga traýdor, e axí com a traýdor sia punit personalment e condemnat a mort; e perda tots los seus béns, salvant la dot e exovar, e creix e altres drets de les mullers, los quals no contrastant lo dit crim los deguessen romanir salvus. E salvus deutes deguts per ell ans del crim comés.

E aquells béns d'aytal o d'aytalls sien comeses e aplicats al nostre fisch, exceptat emperò e retengut que sobre la confiscació de béns en lo fur antich intitulat en rúbrica

<<De Malfeytors>> lo capítol qui comença <<Los alous>> romanga en sa plenera força e valor.

Exa. R^a.

Que alcú no gos tenir la forma de la Unió ni capítols ni altres scriptures d'aquella

[1854]

[2] Alcuna perssona de qualque estament, conditió, o ley sia, no gos tenir la forma de la dita unió, capítols, o scrits d'aquella, scientment. E si algun d'aquelles tindrà, los qui ara són presens dins la ciutat de València dins un mes, e aquells qui són absents de la ciutat o de son regne dins dos meses següents, de vuy a avant, restituesca a nós la dita forma, capítols, o scrits de la dita unió, o dins lo dit temps haia cremats aquells. E qui contra farà perda la terça part de tots sos béns, aplicadors a la nostra cort. E si béns no haurà, que perda la lengua, en manera que no puxa parlar.

Exa. R^a.

De conspirations, ço és, de mals empreniments

[1855]

[3] Com per aiustaments no deguts en temps passats fets en la Ciutat, e en alguns lochs del regne de València, segons que és estat vist per esperiència, se sien seguides moltes coses dampnoses a la senyoria real, e a la cosa pública de la dita ciutat e del dit regne, per ço volents obviar a les dites coses per lo temps esdevenidor, ordenam e fem fur novell, que en la dita ciutat ne en alcuna vila o loch del dit regne, no puga ésser feta convocació o aiustament d'algun mester o offici mesters, o officis sens licència demanada e obtenguda de nós, o del portant veus de procurador nostre, ne ladonchs per aquells pusca ésser tractat ni parlat, sinó de coses pertanyents a lur offici.

H. Can.

De la revocació de la sentència donada sobre alguns capítols de la unió de València per l'alt infant en Fferrando

[1856]

[4] Declaram e pronunciam a expressa supplicatió e instància de la cort, la sentència donada per l'alt infant don Fferrando, car frare nostre, per virtut d'una comissió per nós a ell feta en la vila de Murvedre, datum VI° idus aprilis anno Domini millesimo CCC^o XL octavo, la qual fem per força e precedents protestacions, per la qual iniustament pronuncià que algunes certes perssones no poguessen ésser ja més en la dita ciutat de València e térmens d'aquella, ne haver officis ne ésser en conseyll ne offici nostre, ésser nulla, cassa, írrita e vana, e tot quant se pogués seguir per aquella.

E volem que la dita sentència sia a nós restituïda en presència de la dita cort, e tallada e cremada ensemps ab lo procés feyt per lo dit infant, per rahó de la comissió damunt dita.

H. Can.

Revocació de ventes, alienacions, ocupacions e comandes fetes per los de la Unió

[1857]

[5] Totes ventes, alienacions e quals se vol ocupacions, comandes, e tots altres contractes o aministradors o officials, o quals se vol altres adherents a aquella, de tots e quals se vol béns seents, rendes e béns no mobles declaram, e pronunciam per aquest fur novell, ésser nul·les, casses e írrites e vanes.

E no res meyns, declaram, pronunciam per aquest mateix fur, que·ls dits béns seents, rendes e béns no mobles, sien restituïts de fet encontinent a lurs primers senyors e a lurs hereus. E que los béns mobles transportats, o consumats, e los dans donats per los damunt expressats de la dita unió sien restituïts e satisfets en la manera e forma convinguda e ordenada entre nós e·ls jurats e prohòmens de la ciutat de València, contenguda en cartes públiques daquen fetes.

H. Can.

Anul·lació de alienacions fetes per auctoritat de qualssevol jutges, dels béns seents d'aquells qui eren de la part del senyor rey

[1858]

[6] E totes alienacions fetes per auctoritat de quals se vol iutges ordenaris, o delegats, dels béns d'aquells qui eren de la nostra part contra la dita unió, les quals són estades fetes de un any e mig a ençà que ha durat la dita unió, pronunciam e declaram ésser nul·les, casses e írrites; e tot ço que de aquelles o per aquelles és estat enseguit. Axí emperò que a aquells a instància dels quals són estades feytes les dites alienacions, romanga tot lur dret salvu, contra los damunt dits qui eren de la nostra part, segons que·ls pertanyia ans de les dites alienacions.

H. Can.

Primera publicació

[1859]

[7] Les coses damunt dites foren fetes en lo capítol dels preycadors del monestir de València, divendres qui·s comptava septimo decimo kalendas ffebroarii, en l'any de Nostre Senyor M. CCC. XLVIII.

Presentes, consentents, atorgants e iurants tots los damunt dits e sengles en lo prohemi dels dits furs nomenats.

E fóren presents testimonis a les coses damunt dites en P. Ximénez de Pomar botiller, en Martí de Leet sobrecoch, Guillem Doix uxer d'armes, e en Martín Sánchez d'Atrosillo de la cambra del dit senyor rey.

2

Exequisió e cremament de les coses damunt dites

[1860]

[8] En après divendres qui.s comptava decimo kalendas ffebroarii en l'ayn damunt dit, nós dit en P., per la gràcia de Déu rey d'Aragó, de València, de Mallorques, de Serdenya e de Còrcega, e comte de Barchinona, de Rosselló e de Cerdanya, estants personalment en lo dit capítol del dit monestir dels preycadors de València, en lo qual era tota la cort general damunt dita ajustada, presents tots los damunt pus prop o nomenats en la jura, firma e consentiment dels damunt dits furs, e ajustant supplicació d'aquells, los dits dos privilegis dels quals és feta menció en lo primer fur damunt dit, sots rúbrica de cassació e anul·lació de la Unió de València, e les cartes de la col·ligació de les quals és feta semblantment menció en lo dit fur; e la carta per nos fermada a Murvedre, en poder del ffel scrivà nostre en Bertran de Pinós, de la qual semblantment és feta menció en lo dit fur, la qual era en tres pergamins, e la dita sentència donada per lo dit infant en Fferrando, les quals totes damunt dites coses ab los segells de la dita Unió, ço és un gran e un poch dit secret, los quals eren d'argent, e ab los dits llibres de comptes de la dita Unió e ab moltes altres scriptures faents per la dita Unió fóren a nós liurades per en Ramon de Vilanova jurat e síndich de la ciutat de València, aprovants e consintents los altres jurats e síndichs de la dita ciutat aquí presents, segons la forma e tenor del fur damunt dit, fem tallar e cremar en lo foch lo qual en lo dit capítol havien fet bastir specialment per aquesta rahó.

Els dits llibres de comptes liuram a n Berenguer de Codinachs mestre racional de la nostra cort; e res no meyns los dits segells de la Unió fem trencar, present la dita cort, e fondre en lo foch damunt dit.

H. Can.

E per rahó de la dita exequisió, oltra los damunt dits, fóren presents de mentre la dita exequisió se fahia, molts d'altres qui a la celebració de la dita cort ésser no devien.

Presentes fóren testimonis a ço en Martí de Leet sobrecoch, en Martí Sánchez d'Atrossillo, n'Exemèn Lópeç de Gorrea de la cambra, e en Johan de Lobera uxer d'armes del dit senyor.

3

En après, lo dia qui.s comptava quinto idus ffebroarii de·l any damunt dit, com per tot lo dit general *nemine discrepante*, sobre·l fet de la governació e de·l exercici de la jurisdicció pertanyent a aquell a nós, en P. per la gràcia de Déu rey d'Aragó, de

València, de Mallorca, de Serdanya e de Còrcega, e comte de Barchinona, de Rosselló, e de Serdànya, fos dat un capítol a instant supplicatió de tot lo dit general, presents e consintents los prelats e persones ecclesiàstiques, rics hòmens, cavallers e generosos, e síndichs de les universitats de ciutats e de viles del dit regne davall scrits.

Del regiment de·l offici de la procuratió

[1861]

[9] Establim e fem fur novell, que·l regimen de·l offici de la procuratió del regne de València, e de·l exercici de la juridicció a aquell offici pertanyent, sia per tots temps comanat a cavaller d'un escut espasa cint, lo qual cavaller sia herretat en lo regne de València sens frau, e no pusca ésser comanat a alcun infant, comte o baró, o alcuna altra perssona.

E si alcun altre sevol entremetre de regir la juredicció o·l offici damunt dit, o alcuna altra juridicció real, per comissió nostra o sens aquella, faen alcuna conexença o exequió, que li sia feta legudament resistència.

E lo dit cavaller sia mes per nós tan solament en l'exercici del dit offici, e no per alcun altre.

Declaram emperò que nós o·l dit cavaller puscam metre lochs tinents, aquells quin·s plaurà, posat que no sien cavallers.

H. Can.

Lo qual fur fon publicat en lo dit capítol del monestir dels preycadors de València, lo dia e any damunt pus prop dits.

Presents, consintents e jurats en la present cort, l'onrat pare en Christ n'Uch bisbe de València, l'onrat e religiós ffrare P. de Tous mestre de·l orde de la cavalleria de Santa Maria de Montesa, l'onrat e religiós ffrare Bernat abat del monestir de Valldigna, n'Arnau çes Puiades official de la Plana procurador de·l honrat pare en Christ en Jacme bisbe de Tortosa, n'Eximén Sánchez de Ribavellosa procurador de·l honrat e relegiós ffrare Johan Ferrán deç de Heredia de·l orde de·l Espital de Sent Johan de Jherusalem castellà d'Amposta, en Barthomeu Carme, procurador del capítol de la seu de València.

En Johan Lópeç de Sessé procurador del noble en Lop comte de Luna e senyor de la ciutat de Sogorb, en P. Ximénez de Lombierre procurador del noble en Pedro seynor de Exèrica, mestre Lorenç Taxó procurador del noble en Nicholau de Jaumila comte de Terranova, lo noble n'Olfo de Proxida, n'Alfonso de Vellida procurador del noble en Galceran de Bellpuig, tudor e curador de la noble na Sancha Eximéneç d'Arenós filla e hereu del noble en Gonçalvo Eximénez d'Arenós ça enrera, lo noble en Ramon de Rius[e]ch, en Ramon de Perexenç procurador del noble en Gilabert de Centelles, en Rodrigo Díeç cavaller e doctor en leys, per sí e axí com a procurador substituït d'en Ramon de Copons cavaller procurador e actor de la noble dona Cecília comtessa d'Urgell, tudriu e curadriu del molt noble en P. comte d'Urgell, e veçcomte d'Àger, en P. de Vilanova, en Ramon Boyl cavaller, per sí e axí con a tutor d'en Berenguer Boyl fill d'en Iohan Boyll ça enrera, e d'en Berenguer de Vilaragut, en Galceran de Tous cavaller, en Bernat de Materó per sí e axí com a procurador d'en Ramonet de Vilaragut, en Ruy Sánchez de Calatayud, n'Eximen d'Oriç, en Ramon de

Calvera cavaller, en Gilabert ça Noguera, en Bernat Ferrer cavaller, en Pero Çapata de Tous, en Bernat Fabre, en Johan de Pertusa, en Johan Martínez d'Eslava, n'Exemeno de Lobera, en G. Gastó cavaller, en Ffranch de Calvera, en Ffrancesch d'Espulgues, en Berenguer Fabre, en Johan de Bellvís, en Johan Scrivà cavaller.

En Ramon de Vilanova, en P. Malet, en Lop d'Apiera, en Romeu d'Oblites, en G. d'Espígol, en Domingo Aragonés, en G. Magencosa, en Gener Rabaça licenciat en leys, en Ramon de Coscó, en noms propis e axí com a jurats e síndichs de la universitat de la ciutat de València.

En P. d'Aviu e en Berenguer Fort síndichs e procuradors de la universitat de la ciutat de Xàtiva.

En Nicolau del Pí síndich e procurador de la universitat de la vil·la de morella.

En Bonafonat de Vallebrera e en Thomàs Vives de Canemans, síndichs e procuradors de la universitat de la vila de Murvedre.

En P. de Cleriana jurat e síndich de la universitat de la vil·la d'Algezira.

En Lorenç de Monçó e en Jaspert Renart síndichs e procuradors de la universitat de la vila de Burriana.

En P. Pastor e en Berenguer Castelló síndichs e procuradors de la universitat de Vila real.

En Gonçal de Sent Martí e n'Exemeno Cabrera síndichs e procuradors de la universitat de Castellhabib.

En P. Gràcia síndich e procurador de la universitat de la vila d'Alpont.

E presents testimonis fóren a la dita publicació del dit pus prop fur en G. Doix, en Johan de Lobera, uxers d'armes, en Martí de Leet sobrecoch, en Martí Sánchez d'Atrossillo, n'Exemén Lópeç de Gorrea de la cambra del dit senyor.

E res no meyns, dissapte intitulat pridie nonas aprilis de·l any de Nostre Senyor M. CCC. XL. IX., ajustant e homil suplicatió de la present cort general e consintents fermants e jurants tots los braces de la dita cort presents en la dita cort, per los quals nos fóren offerts dos capítols sobre les coses deiús contengudes, fem los furs infra següents:

D'abreviaments de plets de compres e de vendes

[1862]

[10] Com alcunes e moltes de vegades se sia esdevengut en la Ciutat e regne de València, que alguns mercaders e altres perssones comprants béns seents, mercaderies, robes e altres coses movents, de perssones privades e estrànyes, prometents als venedors que en continent la compra e·l compte de la mercaderia e coses venudes fet a quant puiairà pagaran lo preu al venedor; e après lo comprador denega e contrasta complir ço que haurà promés de pagar e complir al venedor. E sobre açò convenga al venedor appellar en juhí lo comprador, e·l comprador diga al venedor que li do la demanda per scrit, con lo preu sia de maior suma de L solidos.

E açò sia cosa de mal exempli e en gran dampnatge dels venedors, per ço com se són desexits de la cosa venuda, per esperança d'aver lo preu en continent, lo qual tantost no poden haver per la malícia dels compradors.

Per ço nós, a esquivar e tolre la dita malícia dels compradors e l dampnatge dels venedors, per aquest novell fur establim e ordenam que sens demanda proposadora per escrits, les qüestions movedores per les rahons damntdites sien finides e determenades; axí que si l comprador negarà per sagrament s-i no haver comprades les coses dessúsdites o alguna d'aquelles a pagar encontinent lo preu, e lo contrari d'açò serà provar per lo corredor o per altres mijançers o altres testimonis dignes de fe, ab sagrament d'aquell e d'aquells reebut sens escrit, lo justícia condempne lo comprador a pagar al venedor lo preu de la cosa venuda a X dies tansolament, sots pena del quart. E passats los dits X dies men la cort a exequció lo reeclam si fet serà per lo venedor en la quantitat deguda, e en totes les messions que al venedor estrany convendrà a fer duran la exequció; axí con provisió de si e de sos missatgés qui ab ell hi seran, e de bèsties si n'í té e d'ostalatge; e en les messions judicials.

E aquesta mateixa forma sia servada en aquells qui atorgaran deure lo deute per la cosa venuda, per lo qual s'aurà a fer exequció en lurs béns, ço és quant a pagar les despeses als estanys segons que dessús són declarades. E al venedor, si serà vehí de la ciutat, vila, o loch on convendrà lo comprador, sien-li pagades les messions judicials tan solament.

E si l comprador haurà promés al venedor de fer-li dita del preu en taula, que en tot cas li sia tengut de fer-li la dita en taula, a pagar al terme o térmens que serà emprés entre ells.

E tot ço que damunt és dit sia seguit en tots contractes de loguers e d'arrendaments qui sien pagadors en continent.

E si lo comprador, logader, o arendador, no darà taula de ço que deurà, segons que ha promés, que en continent no esperat lo terme assignat en la taula, sia feta exequció en los seus béns. E si béns no haurà clars e desembargats de tota oppositió, que aytal deutor, logader, o arrendador, sia e estia tant e tan longament pres fins que haia pagada tota la quantitat que deurà per les dites rahons o alguna d'aquelles.

Declarants no res meyns que alguna perssona no puxa al·legar prioritat de temps en los béns axí venuts, ne en los fruyts o coses exides de les coses logades o arrendades, ans lo venedor e aquell qui la sua cosa haurà logada o arrendada, sia mellor en dret que alcun altre creador en lo preu dels dits béns venuts, logats o arrendats en les messions faedores per la dita rahó, jatsia que la venda, loguer o arrendament sien fets a diners manvés o a espera de temps.

H. Can.

Addició de salari del Justícia de L solidos

[1863]

[11] Con lo justícia de València tro en summa de L solidos sostenga molts e diverses trebaylls en regir l'offici del justiciat, e segons los grans trebaylls haia poch salari; emperamor d'açò ab aquest present novell fur volem, establim e ordenam que l dit justícia de València tro en suma de L solidos qui ara és o per temps serà, oltra lo

salari que és acostumat d'aver per lo dit offici, haia e retenir se pusca cascun any dels esdeveniments, emperò tan solament de la dita cort de·l offici de justiciat de L solidos, CC solidos reals de València.

H. Can.

Los quals dos furs pus prop dits fóren fets e publicats lo dia e any damunt pus prop dits.